

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره
تاریخ
پیوست

جمهوری اسلامی ایران
ارت علوم، تحقیقات و فناوری
واحد تهران غرب

تصویب نامه

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

تحت عنوان:

"نقش شهرهای کوچک در توسعه نظام ناحیه ای
(نمونه موردی: شهرستان بابل)"

عزیزه محمدی بشماره دانشجویی: ۸۸۰۰۰۲۳۴۵

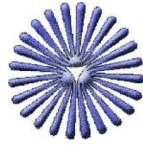
تاریخ دفاع: ۱۳۹۱/۰۱/۲۹ ساعت: ۱۱-۱۲

نمره: ۱۹,۵ درجه ارزشیابی: عالی

هیات داوران:

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	داوران
	رئیس	جناب آقای دکتر طالشی	استاد راهنما
	دانشیار	جناب آقای دکتر علی اکبری	استاد مشاور
	استادیار	جناب آقای دکتر فرهودی	استاد داور
			استاد داور

انتهای غربی اتوبان شهید
ت. بعد از دانشگاه علوم انتظامی
ک شهید باقری، روبروی درمانگاه
تلفن: ۴۴۲۳۱۹-۹-۱۴
تلفن: ۴۴۲۳۱۹-۸
WWW.TPNU.AC.IR
gharb@tpnu.ac.ir

دانشگاه پیام نور
بخش علوم اجتماعی
گروه علوم جغرافیایی
مرکز تهران غرب

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا
(گرایش برنامه ریزی شهری)

موضوع پایان نامه :

نقش شهرهای کوچک در توسعه نظام ناحیه ای
مطالعه موردی: شهرهای کوچک شهرستان بابل

استاد راهنما :

دکتر مصطفی طالشی

استاد مشاور:

دکتر اسماعیل علی اکبری

نگارش :

عزیزه محمدی

سال ۱۳۹۱

تقدیم به پدر و مادر عزیز و دلسوزم که عمر گرانبهایشان را صرف
خوشبختی فرزندان‌شان کرده اند.

و تقدیم به همسر مهربانم که همواره همراه و مشوقم بوده است.

با تقدیر و تشکر از

جناب آقای دکتر طالشی استاد راهنما

✓

جناب آقای دکتر علی اکبری استاد مشاور

✓

جناب آقای دکتر فرهودی استاد داور

✓

چکیده

در سال های اخیر با رشد سریع شهرهای بزرگ کشورهای درحال توسعه، ظهور مسائل مربوط به کمبود واحدهای مسکونی، بالا بودن میزان بیکاری، افزایش جرم و جنایت و آلودگی های زیست محیطی در شهرهای بزرگ و... عده ای از محققان پیشنهاد کرده اند برنامه ریزی های توسعه براساس تاکید بر پویایی شهرهای کوچک تهیه شود. همچنین یکی از راهبردهای توسعه روستایی توجه به نقش شهرهای کوچک و تاثیر آن در توسعه روستاهای حوزه نفوذ است. بنابراین توسعه و تقویت شهرهای کوچک علاوه بر این که جزء اهداف تمرکز زدایی بوده و توسعه ناحیه ای را نیز در پی خواهد داشت. از سوی دیگر با خدمات رسانی به روستاهای حوزه نفوذ باعث حفظ روابط ارگانیک بین شهر و روستا و ثبات جمعیت روستایی و بالطبع کاهش مشکلات شهرهای بزرگ می شوند.

براین اساس، ایجاد و توسعه شهرهای کوچک، همواره به عنوان یکی از سیاست های عمده در امر برنامه ریزی کشورهای درحال توسعه مدنظر بوده است. از اینرو در کشور نیز توسعه شهرهای کوچک از طریق اجرای سیاست تبدیل مراکز بخش و روستاهای بیش از ۱۰ هزار نفر جمعیت به شهر، یکی از مهمترین اقداماتی بوده که با هدف بهبود کیفیت و استانداردهای زندگی در نواحی روستایی، تمرکز زدایی جمعیت از شهرهای بزرگ، تعادل بخشی به نظام اسکان جمعیت در ناحیه، ایجاد یک نظام کامل سلسله مراتبی از سکونتگاه ها، جذب مهاجران بیکار روستایی و کاهش مهاجرت به شهرهای بزرگ انجام گرفته است.

بر این اساس هدف از پژوهش حاضر بررسی و ارزیابی تاثیرات شهرهای کوچک بر روی نواحی روستایی و همچنین ارزیابی نقش این شهرها در نظام ناحیه ای شهرستان بابل است. تا مشخص شود که این شهرها تا چه اندازه در ایفای نقش خود در منطقه و نیز روستاهای پیرامونی موفق بوده اند. چون عدم شناخت توانایی شهرهای کوچک در ارائه خدمات به روستاهای پیرامونی و جذب جمعیت می تواند مشکلات فراوانی را هم برای این شهرها و هم برای روستاهای حوزه نفوذ آنها ایجاد نماید. بنابراین لازم است تا قبل از هرگونه تصمیم گیری در ارتباط با ایجاد شهرهای جدید، این مراکز از جهات مختلف مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند.

نتایج این پژوهش نشان می دهد که استقرار شهرهای کوچک شهرستان بابل بیشتر متأثر از عوامل محیطی است و همچنین نتایج بدست آمده از تحلیل تاکسونومی در بررسی سطح توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک، حاکی از ناتوانی این شهرها در ارائه و بسط خدمات و کارکردها به درون نقاط پیرامونی خود است. نتایج حاصل از ضریب کشش پذیری برای شهرهای کوچک نشان دهنده ناتوانی این شهرها در جذب و ثبیت جمعیت دارد در بررسی تعادل فضایی جمعیت شهری در شهرستان بابل، نتایج با توجه به ضریب آتروپی حاکی از عدم تعادل جمعیت شهری در شهرستان می باشد. نتیجه بررسی ها و محاسبه موردی ضریب مکانی، برای شهرهای کوچک شهرستان بابل، نشان می دهد که در بخش کشاورزی، صنعت و خدمات همه شهرها دارای شرایط غیر پایه ای هستند.

کلید واژه : شهر کوچک، توسعه ناحیه ای، سکونتگاه روستایی، سکونتگاه شهری، نقش و عملکرد شهری.

عنوان	فهرست مطالب	صفحه
پیشگفتار.....		
چکیده.....		
فصل اول : چارچوب تحقیق		
مقدمه.....		۱
۱-۱- طرح مسئله.....		۱
۱-۲- فرضیه های تحقیق.....		۴
۱-۳- روش پژوهش.....		۴
۱-۴- پیشینه تحقیق.....		۱۱
۱-۵- ضرورت پژوهش.....		۱۵
۱-۶- اهداف پژوهش.....		۱۶
۱-۷- قلمرو زمانی و مکانی تحقیق.....		۱۶
۱-۸- واژگان کلیدی.....		۱۷
۱-۹- مشکلات و محدودیت های تحقیق.....		۱۹
فصل دوم : مبانی نظری تحقیق		
مقدمه.....		۲۰
۲-۱- مفاهیم بنیادی.....		۲۰
۲-۱-۱- سکونتگاه شهری.....		۲۰
۲-۱-۲- شهر کوچک.....		۲۱
۲-۱-۳- نقش و عملکرد شهر.....		۲۲
۲-۱-۴- مفهوم ناحیه.....		۲۳
۲-۱-۵- مفهوم توسعه.....		۲۴
۲-۱-۶- توسعه ناحیه ای.....		۲۴
۲-۱-۷- سکونتگاه روستایی.....		۲۵
۲-۱-۸- حوزه نفوذ.....		۲۵
۲-۲- عوامل مؤثر در استقرار سکونتگاه ها.....		۲۶
۲-۲-۱- عوامل طبیعی.....		۲۶
۲-۲-۲- عوامل فرهنگی ، اجتماعی و اقتصادی.....		۲۶
۲-۳- نظریه های مربوط به علل پیدایش شهرها.....		۲۶

۲۷	نظریه جامعه آبی (هیدرولیک).....
۲۸	نظریه اقتصادی.....
۲۸	نظریه نظامی.....
۲۸	نظریه مذهبی.....
۲۹	نظریه دولت و شهرنشینی.....
۳۰-۴	۲- الگوها و نظریات توسعه نظام ناحیه ای.....
۳۳	۲-۴-۱- نظریه قطب رشد.....
۳۴	۲-۴-۲- نظام سلسله مراتبی.....
۳۷	۲-۴-۳- نظریه آگروپلنتین (منظومه کشت - شهری).....
۳۹	۲-۴-۴- زیست - منطقه و توسعه پایدار.....
۳۹-۵	۲- جایگاه و نقش شهرهای کوچک در توسعه ناحیه ای.....
۴۰	۲-۵-۱- شهرهای کوچک و نقش آنها در توسعه روستایی.....
۴۱	۲-۵-۲- شهرهای کوچک و نقش آنها در تمرکز زدایی و تعادل بخشی به اسکان جمعیت.....
۴۲	۲-۵-۳- نقش شهرهای کوچک در تأمین خدمات شهری.....
۴۳	۲-۵-۴- نقش شهرهای کوچک در سلسله مراتب سکونتگاهی.....
۴۴	۲-۵-۵- نقش شهرهای کوچک در توسعه پایدار.....
۴۵	۲-۵-۶- نقش شهرهای کوچک در روابط شهر و روستا.....
۴۶	۲-۶- دیدگاههای نظری در ارتباط با شهرهای کوچک.....
۴۶-۱	۲-۶-۱- تئوری مکان مرکزی.....
۵۲	۲-۶-۲- نظریه عملکرد شهری در توسعه روستایی.....
۵۳	۲-۶-۳- نظریه مرکز - پیرامون.....
۵۵	۲-۶-۴- نظریه روستا شهری.....
۵۷	۲-۷- تجارب برنامه های توسعه ناحیه ای در ایران.....
۵۷-۱	۲-۷-۱- برنامه های توسعه ناحیه ای تا سال ۱۳۵۷.....
۵۸-۲	۲-۷-۲- برنامه های توسعه ناحیه ای بعد از سال ۱۳۵۷.....
۶۰-۸	۲- جمع بندی.....

فصل سوم : شناخت ویژگی های طبیعی، اجتماعی - اقتصادی و کالبدی

۶۳	مقدمه.....
۶۳-۱	۳- معرفی اجمالی استان مازندران.....

۶۳	۳-۱-۱- سابقه تاریخی شهرستان بابل
۶۴	۳-۲- شناخت و تحلیل ویژگی های محیطی منطقه مطالعاتی (شهرستان بابل)
۶۴	۳-۲-۱- موقعیت جغرافیایی و تقسیمات سیاسی شهرستان بابل
۶۶	۳-۲-۲- خصوصیات زمین ساختی (ژئومورفولوژی) و لرزه خیزی
۶۷	۳-۲-۳- پستی و بلندی
۷۰	۳-۲-۴- وضعیت اقلیمی
۷۱	۳-۲-۵- منابع آب
۷۲	۳-۲-۶- توانمندی ها و حاصلخیزی خاک
۷۳	۳-۲-۷- پوشش گیاهی و منابع جنگلی
۷۴	۳-۲-۸- جمع بندی
۷۴	۳-۳- ویژگی های اجتماعی و جمعیتی
۷۵	۳-۳-۱- حجم جمعیت و تحول آن
۷۵	۳-۳-۲- تعداد خانوار
۷۵	۳-۳-۳- تراکم جمعیت
۷۵	۳-۳-۴- ساخت سنی، نسبت جنسی جمعیت و تغییرات آن در شهرستان بابل
۷۷	۳-۳-۵- سواد و آموزش
۷۷	۳-۳-۶- توزیع جمعیت در واحدهای تقسیمات سیاسی
۷۸	۳-۳-۷- نسبت شهرنشینی و روستانشینی
۸۰	۳-۳-۸- جمع بندی
۸۰	۳-۴- مطالعات اقتصادی
۸۰	۳-۴-۱- نیروی انسانی و اشتغال
۸۲	۳-۴-۲- شاغلین در بخش های عمده اقتصادی
۸۴	۳-۴-۳- جمع بندی
۸۴	۳-۵- شناخت نظام سلسله مراتب سکونتگاه های شهری
۸۵	۳-۵-۱- نظام سلسله مراتب جمعیت شهری در منطقه مازندران
۸۷	۳-۵-۲- توزیع شهرهای استان برحسب رتبه - اندازه
۹۰	۳-۵-۳- تحولات رتبه مکانی جمعیت شهرهای کوچک و تحولات آن در شبکه شهری کشور
۹۲	۳-۵-۴- تحولات رتبه مکانی جمعیت شهرهای کوچک و تحولات آن در شبکه شهری استان مازندران
۹۷	۳-۶-۳-۴- شناخت و تحلیل شهرهای کوچک شهرستان بابل
۹۷	۳-۶-۱- شهر گتاب

۹۷	ویژگی های اجتماعی و جمعیتی شهر.....
۱۰۱	ویژگی های اقتصادی شهر.....
۱۰۳	۳-۶-۲- شهر گلوگاه.....
۱۰۳	ویژگی های اجتماعی و جمعیتی شهر.....
۱۰۷	ویژگی های اقتصادی شهر.....
۱۰۹	۳-۶-۳- خشرودپی.....
۱۰۹	ویژگی های اجتماعی و جمعیتی شهر.....
۱۱۳	ویژگی های اقتصادی شهر.....
۱۱۵	۳-۶-۴- شهر زرگرمحله.....
۱۱۵	ویژگی های اجتماعی و جمعیتی شهر.....
۱۱۹	ویژگی های اقتصادی شهر.....
۱۲۲	۳-۶-۵- شهر مرزیکلا.....
۱۲۲	ویژگی های اجتماعی و جمعیتی شهر.....
۱۲۵	ویژگی های اقتصادی شهر.....
۱۲۷	۳-۶-۶- جمع بندی.....

فصل چهارم : یافته های تحقیق

۱۲۹	مقدمه.....
۱۲۹	۴-۱- تحلیل نظام استقرار سکونتگاههای روستایی شهرستان بابل.....
۱۲۹	۴-۱-۱- وضعیت پستی و بلندی و نقش آن در نحوه توزیع و استقرار سکونتگاههای روستایی.....
۱۳۳	۴-۱-۲- شبکه آبراهه و نقش آن در نحوه توزیع و استقرار سکونتگاههای روستایی شهرستان بابل.....
۱۳۳	۴-۱-۳- شبکه حمل و نقل و تاثیر آن بر نحوه استقرار سکونتگاه های روستایی.....
۱۳۴	۴-۱-۴- بررسی نحوه استقرار سکونتگاههای روستایی شهرستان بابل براساس وضع طبیعی آبادیها.....
۱۳۸	۴-۲- عوامل موثر بر استقرار و پیدایش سکونتگاه های شهری کوچک شهرستان بابل.....
۱۳۸	۴-۲-۱- تاثیر عوامل محیطی در استقرار سکونتگاه های شهری کوچک.....
۱۳۹	نقش پستی و بلندی در توزیع واستقرار سکونتگاههای شهری.....
۱۴۲	نقش دسترسی به منابع آب(شبکه آب)و نحوه توزیع مکانی سکونتگاههای شهری.....

۱۴۲	نقش قابلیت خاک در نحوه توزیع مکانی سکونتگاههای شهری
۱۴۶	۲-۴- تاثیر عوامل فضایی در استقرار سکونتگاه های شهری
۱۴۶	اثرپذیری شبکه راههای ارتباطی در استقرار سکونتگاههای شهری
۱۴۶	پیوند فضایی شهرهای کوچک با سکونتگاه های روستایی
۱۵۰	فاصله شهرها از شهرهای همجوار
۱۵۲	۳-۴- تاثیر عوامل اقتصادی در استقرار سکونتگاه های شهری کوچک
۱۵۳	۳-۴- نقش و جایگاه شهرهای کوچک در نظام خدمات رسانی
۱۵۴	۱-۳-۴- میزان توسعه یافتگی شهرهای کوچک و چگونگی نظام خدمات رسانی به حوزه نفوذ
۱۵۸	۲-۳-۴- میزان عملکرد شهرهای کوچک در حوزه نفوذ
۱۵۸	حوزه نفوذ شهرهای کوچک
۱۵۹	الف- تعیین حوزه نفوذ آموزشی و فرهنگی شهرهای منتخب
۱۶۰	ب- تعیین حوزه نفوذ تجاری و بازرگانی شهرهای منتخب
۱۶۲	ج- حوزه نفوذ بهداشتی و درمانی شهرهای منتخب
۱۶۳	د- حوزه نفوذ اداری- سیاسی شهرهای منتخب
۱۶۴	ارزیابی درجه توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک
۱۷۴	۴-۴- جایگاه و نقش شهرهای کوچک در نظام ناحیه ای شهرستان
۱۷۴	۱-۴-۴- ارزیابی توانایی شهرها در جذب جمعیت با استفاده از ضریب کشش پذیری
۱۷۷	۲-۴-۴- بررسی میزان تعادل فضایی استقرار جمعیت با استفاده از ضریب آنتروپی
	۳-۴-۴- بررسی میزان توانایی و قابلیت اقتصادی شهرهای کوچک در سطح ناحیه با استفاده از روش ضریب مکانی یا اقتصاد پایه
۱۷۸	مکانی یا اقتصاد پایه
۱۷۹	۵-۴- جمع بندی
فصل پنجم: آزمون فرضیات ، نتیجه گیری و پیشنهادهای اجرایی	
۱۸۲	مقدمه
۱۸۲	۱-۵- آزمون فرضیه ها
۱۸۲	۱-۱-۵- فرضیه اول
۱۸۶	۲-۱-۵- فرضیه دوم
۱۹۲	۲-۵- جمع بندی و نتیجه گیری
۱۹۵	۳-۵- تدوین شیوه های اجرایی برای ایفای نقش عملکردی شهرهای کوچک

عنوان	فهرست جداول	صفحه
جدول شماره ۱-۲- معیارهای شناخت شهر در ایران		۲۱
جدول شماره ۱-۳- جمعیت و مساحت شهرستان بابل بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵		۶۴
جدول شماره ۲-۳- شهرستان بابل به تفکیک شهرستان بخش دهستان و شهر در سال ۱۳۸۶		۶۶
جدول شماره ۳-۳- مشخصات گسلهای اصلی مازندران		۶۶
جدول شماره ۴-۳- اوضاع جوی گزارش شده از ایستگاههای کلیماتولوژی شهرستان بابل متوسط سی ساله		۷۱
جدول شماره ۵-۳- اوضاع جوی گزارش شده از ایستگاههای کلیماتولوژی شهرستان بابل متوسط سه ساله		۷۱
جدول شماره ۶-۳- جمعیت شهرستان بابل برحسب گروه های عمده سنی به تفکیکی جنس و نسبت جنسی در سال ۱۳۸۵		۷۶
جدول شماره ۷-۳- جمعیت باسواد شهرستان بابل به تفکیک جنس و مناطق شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵		۷۷
جدول شماره ۸-۳- جمعیت نقاط شهری و روستایی شهرستان بابل به تفکیک شهر، بخش و دهستان (سالهای ۱۳۸۵-۱۳۶۵)		۷۷
جدول شماره ۹-۳- ویژگی های جمعیت شهرستان بابل طی سالهای ۸۵-۱۳۶۵		۷۹
جدول شماره ۱۰-۳- شاخص های اقتصادی شهرستان بابل سالهای ۸۵-۱۳۶۵		۸۱
جدول شماره ۱۱-۳- جمعیت ده ساله و بالاتر شهرستان بابل برحسب فعالیتهای اقتصادی در سال ۱۳۸۵		۸۳
جدول شماره ۱۲-۳- رتبه و اندازه شهرهای استان مازندران		۸۵
جدول شماره ۱۳-۳- رتبه - اندازه شهرهای استان مازندران		۸۸
جدول شماره ۱۴-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری ایران سالهای ۱۳۳۵ و ۱۳۴۵		۹۰
جدول شماره ۱۵-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری ایران سالهای ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵		۹۱
جدول شماره ۱۶-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری ایران سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵		۹۱
جدول شماره ۱۷-۳- تقسیمات شبکه شهری استان مازندران در سال ۱۳۳۵-۱۳۸۵		۹۲
جدول شماره ۱۸-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری مازندران ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۵		۹۳
جدول شماره ۱۹-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری مازندران ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵		۹۴
جدول شماره ۲۰-۳- طبقه بندی تعداد و جمعیت نقاط شهری مازندران ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵		۹۴
جدول شماره ۲۱-۳- تعداد جمعیت، خانوار و نرخ رشد جمعیت شهر گناب سالهای ۸۹-۱۳۵۵		۹۷

- جدول شماره ۲۲-۳- نسبت جنسی و درصد تغییرات آن در شهر گتاب ۹۸
- جدول شماره ۲۳-۳- ساختار سنی شهر گتاب به تفکیک گروههای سنی پنج ساله (سال ۱۳۸۹) ۹۹
- جدول شماره ۲۴-۳- تعداد شاغلان شهر گتاب بر حسب بخش های عمده اقتصادی (سال ۱۳۸۵) ۱۰۱
- جدول شماره ۲۵-۳- ویژگیهای اقتصادی شهر گتاب (سالهای ۱۳۸۵) ۱۰۳
- جدول شماره ۲۶-۳- تعداد جمعیت، خانوار و نرخ رشد جمعیت شهر گلوگاه سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۰۴
- جدول شماره ۲۷-۳- جمعیت شهر گلوگاه بر حسب جنس سالهای ۸۹-۱۳۸۵ ۱۰۶
- جدول شماره ۲۸-۳- ساختار سنی شهر گلوگاه به تفکیک گروه سنی پنج ساله سال ۱۳۸۹ ۱۰۶
- جدول شماره ۲۹-۳- تعداد شاغلان شهر گلوگاه بر حسب بخش های عمده اقتصادی سال ۱۳۸۵ ۱۰۸
- جدول شماره ۳۰-۳- ویژگیهای اقتصادی شهر گلوگاه سالهای ۱۳۸۵ ۱۰۹
- جدول شماره ۳۱-۳- تعداد جمعیت، خانوار و نرخ رشد جمعیت شهر خشروودی سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۱۰
- جدول شماره ۳۲-۳- جمعیت شهر خشروودی بر حسب جنس سالهای ۸۹-۱۳۸۵ ۱۱۱
- جدول شماره ۳۳-۳- ساختار سنی شهر خشروودی به تفکیک گروه سنی پنج ساله سال ۱۳۸۹ ۱۱۱
- جدول شماره ۳۴-۳- تعداد شاغلان شهر خشروودی بر حسب بخش های عمده اقتصادی سال ۱۳۸۵ ۱۱۴
- جدول شماره ۳۵-۳- ویژگیهای اقتصادی شهر خشروودی سال ۱۳۸۵ ۱۱۵
- جدول شماره ۳۶-۳- تعداد جمعیت، خانوار و نرخ رشد جمعیت شهر زرگرمحله سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۱۶
- جدول شماره ۳۷-۳- جمعیت شهر زرگرمحله بر حسب جنس سالهای ۸۹-۱۳۸۵ ۱۱۸
- جدول شماره ۳۸-۳- ساختار سنی شهر زرگرمحله به تفکیک گروههای سنی پنج ساله سال ۱۳۸۹ ۱۱۹
- جدول شماره ۳۹-۳- تعداد شاغلین شهر زرگرمحله بر حسب بخش های عمده اقتصادی در سال ۱۳۸۵ ۱۲۰
- جدول شماره ۴۰-۳- ویژگی های اقتصادی شهر زرگرمحله سال ۱۳۸۵ ۱۲۱
- جدول شماره ۴۱-۳- تعداد جمعیت، خانوار و نرخ رشد جمعیت شهر زرگرمحله سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۲۲
- جدول شماره ۴۲-۳- جمعیت شهر مرزیکلا بر حسب جنس سالهای ۸۹-۱۳۸۵ ۱۲۴
- جدول شماره ۴۳-۳- ساختار سنی شهر مرزیکلا به تفکیک گروههای سنی پنج ساله (سال ۱۳۸۹) ۱۲۵
- جدول شماره ۴۴-۳- تعداد شاغلان شهر مرزیکلا بر حسب بخش های عمده اقتصادی (سال ۱۳۸۵) ۱۲۶

- جدول شماره ۴۵-۳- ویژگیهای اقتصادی شهر مرزیکلا سال ۱۳۸۵..... ۱۲۷
- جدول شماره ۴۶-۳- نقش شهرهای کوچک شهرستان بابل با روش ژرژشابو و بوژوگاریه..... ۱۲۸
- جدول شماره ۴-۱- ارزیابی وضعیت استقرار سکونتگاههای روستایی شهرستان بابل برحسب جمعیت در طبقات مختلف ارتفاعی.. ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۲- ارزیابی وضعیت استقرار سکونتگاههای روستایی بخش های شهرستان بابل برحسب طبقات مختلف ارتفاعی ۱۳۱
- جدول شماره ۴-۳- میزان فاصله سکونتگاهها تاشبکه آبراهه..... ۱۳۳
- جدول شماره ۴-۴- چگونگی استقرار سکونتگاه های روستایی برحسب مجاورت با شبکه حمل و نقل اصلی شهرستان بابل..... ۱۳۴
- جدول شماره : ۴-۵- وضع طبیعی و تعداد سکونتگاههای روستایی شهرستان بابل..... ۱۳۴
- جدول شماره : ۴-۶- وضع طبیعی و طبقات جمعیتی شهرستان بابل..... ۱۳۸
- جدول شماره ۴-۷- فاصله شهرهای کوچک شهرستان بابل نسبت به آبراهه..... ۱۴۲
- جدول شماره ۴-۸- بررسی سطوح شاخص مرکزیت در سطح هریک از بخش های شهرستان بابل..... ۱۴۷
- جدول شماره ۴-۹- فاصله شهرهای شهرستان بابل نسبت به یکدیگر(برحسب کیلومتر)..... ۱۵۲
- جدول شماره ۴-۱۰- سطح توسعه یافتگی اقتصادی روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک..... ۱۵۳
- جدول شماره ۴-۱۱- میزان توسعه یافتگی شهرهای کوچک شهرستان بابل با استفاده از محاسبات تاکسونومی..... ۱۵۵
- جدول شماره ۴-۱۲- میزان توسعه یافتگی شاخص اجتماعی - فرهنگی در شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۵۵
- جدول شماره ۴-۱۳- میزان توسعه یافتگی شاخص بهداشتی و درمانی در شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۵۶
- جدول شماره ۴-۱۴- میزان توسعه یافتگی شاخص تجاری- بازرگانی در شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۵۶
- جدول شماره ۴-۱۵- میزان توسعه یافتگی شاخص بهداشتی و درمانی در شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۵۷
- جدول شماره ۴-۱۶- میزان توسعه یافتگی شاخص تجاری- بازرگانی در شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۵۷
- جدول شماره ۴-۱۷- روستاهای حوزه نفوذ فرهنگی - آموزشی شهرهای کوچک..... ۱۶۰
- جدول شماره ۴-۱۸- شاخص مرکزیت شهرهای کوچک شهرستان بابل سال ۱۳۸۵..... ۱۶۱
- جدول شماره ۴-۱۹- روستاهای موجود در حوزه نفوذ تجاری - بازرگانی شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۶۱
- جدول شماره ۴-۲۰- روستاهای موجود در حوزه نفوذ بهداشتی- در مانی شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۶۲
- جدول شماره ۴-۲۱- درجه توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک شهرستان بابل..... ۱۶۶

- جدول شماره : ۴-۲۲- میزان توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرخسرودپی در قبل و بعد از شهر شدن ۱۶۶
- جدول شماره : ۴-۲۳- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در قبل و بعد از شهر شدن خسرودپی ۱۶۷
- جدول شماره ۴-۲۴- میزان توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرگلوگاه در قبل و بعد از شهر شدن ۱۶۸
- جدول شماره : ۴-۲۵- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در قبل و بعد از شهر شدن گلوگاه ۱۶۹
- جدول شماره ۴-۲۶- میزان توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهر گتاب در قبل و بعد از شهر شدن ۱۶۹
- جدول شماره : ۴-۲۷- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در قبل و بعد از شهر شد گتاب ۱۷۰
- جدول شماره ۴-۲۸- میزان توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهر زرگرمحله در قبل و بعد از شهر شدن ۱۷۰
- جدول شماره : ۴-۲۹- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در قبل و بعد از شهر شد زرگرمحله ۱۷۱
- جدول شماره ۴-۳۰- میزان توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرمرزیکلا در قبل و بعد از شهر شدن ۱۷۲
- جدول شماره : ۴-۳۱- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در قبل و بعد از شهر شد مرزیکلا ۱۷۲
- جدول شماره ۴-۳۲- ضریب کشش پذیری شهرهای کوچک شهرستان بابل (۱۳۶۵-۱۳۸۵) ۱۷۴
- جدول شماره : ۴-۳۳- مهاجران وارد شده طی ده سال گذشته شهرهای کوچک شهرستان بابل ۱۷۶
- جدول شماره ۴-۳۴- محاسبه تغییرات ضریب آنتروپی در شهرهای شهرستان بابل پس از شهر شدن روستاها (۱۳۸۵-۱۳۸۹) ۱۷۷
- جدول شماره ۴-۳۵- اندازه ضریب مکانی شهرهای کوچک شهرستان بابل برای هریک از بخش های عمده فعالیت ۱۷۸
- جدول شماره ۵-۱- ضریب مکانی فعالیت های شهرهای کوچک ۱۸۴
- جدول شماره ۵-۲- تعداد روستاهای موجود در هریک از سطوح توسعه یافتگی در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ ۱۸۸
- جدول شماره : ۵-۳- ضریب مکانی فعالیت های شهرهای کوچک ۱۹۱

عنوان	فهرست اشکال و نمودار	صفحه
نمودار شماره ۱-۱- معیارهای اثرگذار در تحلیل استقرار شهرهای کوچک.....	۸	
نمودار شماره ۱-۲- معیارهای اثرگذار در تحلیل فضایی/عملکردی شهرهای کوچک.....	۹	
نمودار شماره ۱-۳- معیارهای اثرگذار در تحلیل توسعه یافتگی روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک.....	۱۰	
نمودار شماره ۲-۱- مدل پراکندگی کریستالر در مورد مکان های مرکزی بر اساس اصل بازاریابی.....	۵۰	
نمودار شماره ۳-۱- هرم سنی جمعیت شهرستان بابل سال ۱۳۸۵.....	۷۶	
نمودار شماره ۳-۲- مقایسه شهرنشینی و روستانشینی شهرستان بابل از سال ۱۳۶۵-۱۳۸۵.....	۷۹	
نمودار شماره ۳-۳- درصد شاغلین بخش های مختلف اقتصادی.....	۸۴	
نمودار شماره ۳-۴- رتبه و اندازه جمعیت شهرهای استان مازندران.....	۸۶	
نمودار شماره ۳-۵- مقایسه جمعیت مطلوب با جمعیت موجود شهرهای استان مازندران، ۱۳۸۵.....	۸۹	
نمودار شماره ۳-۶- مقایسه تعداد و جمعیت طبقات شهری از کل جمعیت شهری استان مازندران، ۱۳۸۵.....	۹۳	
نمودار شماره ۳-۷- توزیع جمعیتی شهرهای استان و گروه بندی تقسیمات شبکه شهری در سال ۱۳۸۵.....	۸۵	
نمودار شماره ۳-۸- نرخ رشد جمعیت شهر گتاب طی سال های ۱۳۵۵-۱۳۸۹.....	۹۸	
نمودار شماره ۳-۹- هرم سنی جمعیت شهر گتاب، ۱۳۸۹.....	۹۹	
نمودار شماره ۳-۱۰- بررسی نقش و کار شهر گتاب به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه.....	۱۰۲	
نمودار شماره ۳-۱۱- نرخ رشد جمعیت شهر گلوگاه طی سالهای ۸۹-۱۳۵۵.....	۱۰۴	
نمودار شماره ۳-۱۲- هرم سنی جمعیت شهر گلوگاه ، ۱۳۸۹.....	۱۰۷	
نمودار شماره ۳-۱۳- بررسی نقش و کار شهر گلوگاه به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه.....	۱۰۸	
نمودار شماره ۳-۱۴- نرخ رشد جمعیت شهر خشرودپی طی سالهای ۸۹-۱۳۵۵.....	۱۱۰	
نمودار شماره ۳-۱۵- هرم سنی جمعیت شهر خشرودپی، ۱۳۸۹.....	۱۱۳	

- نمودار شماره ۱۶-۳- بررسی نقش و کار شهرخشرو دپی به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه ۱۱۴
- نمودار شماره ۱۷-۳- نرخ رشد جمعیت شهر زرگرمحله طی سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۱۸
- نمودار شماره ۱۸-۳- هرم سنی جمعیت شهر زرگرمحله، ۱۳۸۹ ۱۱۹
- نمودار شماره ۱۹-۳- بررسی نقش و کار شهرزرگرمحله به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه ۱۲۱
- نمودار شماره ۲۰-۳- نرخ رشد جمعیت شهر مرزیکلا طی سالهای ۸۹-۱۳۵۵ ۱۲۴
- نمودار شماره ۲۱-۳- هرم سنی جمعیت شهر مرزیکلا، ۱۳۸۹ ۱۲۵
- نمودار شماره ۲۲-۳- بررسی نقش و کار شهرمرزیکلا به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه ۱۲۷
- نمودار شماره ۲۳-۳- مقایسه نقش و کار شهرهای کوچک شهرستان بابل به روش ژرژشابو و بوژوگارنیه ۱۲۸
- نمودار شماره ۱-۴- مقایسه شاخص مرکزیت سکونتگاه های روستایی در سطح هریک از بخش های شهرستان بابل ۱۵۰
- نمودار شماره ۲-۴- مقایسه تعداد روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک ۱۶۳
- نمودار شماره : ۳-۴- مهاجران وارد شده به هریک از شهرهای کوچک طی سالهای ۱۳۷۷ الی ۱۳۸۵ ۱۷۶
- نمودار شماره : ۱-۵- تعداد روستاهای موجود در حوزه نفوذ شهرهای کوچک ۱۸۷

عنوان	فهرست عکس ها و نقشه ها	صفحه
نقشه شماره ۱-۱- شبکه سکونتگاهی شهرستان بابل و موقعیت شهرهای کوچک در آن	۱۸
نقشه شماره ۳-۱- موقعیت منطقه مورد مطالعه در شهرستان، استان و کشور	۶۵
نقشه شماره ۳-۲- نواحی زلزله خیز و آسیب پذیر در منطقه مازندران	۶۸
نقشه شماره ۳-۳- تقسیمات اقلیمی شهرستان بابل	۷۰
نقشه شماره ۳-۴- تقسیمات شبکه شهری سال ۱۳۸۵	۹۶
نقشه شماره ۳-۵- ساختار فیزیکی شهر گتاب	۱۰۰
عکس شماره ۳-۶- عکس ماهواره ای شهر گتاب	۱۰۰
نقشه شماره ۳-۷- ساختار فیزیکی شهر گلوگاه	۱۰۵
عکس شماره ۳-۸- عکس ماهواره ای شهر گلوگاه	۱۰۵
نقشه شماره ۳-۹- ساختار فیزیکی شهر خسرو دپی	۱۱۲
عکس شماره ۳-۱۰- عکس ماهواره ای شهر خسرو دپی	۱۱۲
نقشه شماره ۳-۱۱- ساختار فیزیکی شهر زرگر محله	۱۱۷
عکس شماره ۳-۱۲- عکس هوایی شهر زرگر محله	۱۱۷
نقشه شماره ۳-۱۳- ساختار فیزیکی شهر مرزیکلا	۱۲۳
عکس شماره ۳-۱۴- عکس ماهواره ای شهر مرزیکلا	۱۲۳
نقشه شماره ۴-۱- پراکنش فضایی روستایی براساس ارتفاع	۱۳۲
نقشه شماره ۴-۲- موقعیت استقرار سکونتگاه سکونتگاه های روستایی براساس آبراهه	۱۳۵
نقشه شماره ۴-۳- نحوه استقرار سکونتگاه های روستایی شهرستان بابل براساس راه ها	۱۳۶
نقشه شماره ۴-۴- پراکنش فضایی سکونتگاه های شهری شهرستان بابل براساس ارتفاع	۱۴۱

- نقشه شماره ۴-۵- نحوه استقرار سکونتگاه های شهری شهرستان بابل براساس آبراهه ها..... ۱۴۳
- نقشه شماره ۴-۶- نقشه زمین شناسی شهرستان بابل و نحوه استقرار شهرها..... ۱۴۵
- نقشه شماره ۴-۷- موقعیت استقرار سکونتگاه های شهری شهرستان بابل براساس راه های ارتباطی..... ۱۴۸
- نقشه شماره ۴-۸- سطح بندی سکونتگاه ههای روستایی شهرستان بر اساس شاخص مرکزیت..... ۱۵۱
- نقشه شماره ۴-۹- نقشه حوزه های نفوذ شهرهای منتخب شهرستان بابل..... ۱۶۵
- نقشه شماره ۴-۱۰- مقایسه سطح توسعه یافتگی روستاهای موجود در حوزه نفوذ شهرهای کوچک در دو سرشماری ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵..... ۱۷۳
- نقشه شماره ۵-۱- مقایسه سطح توسعه یافتگی روستاهای موجود در حوزه نفوذ شهرهای کوچک در دو سرشماری ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵..... ۱۸۹

پیش گفتار

امروزه دولت روابط گسترده و پیچیده ای با روستاها برقرار نموده است و یکی از راههای نفوذ و تاثیر خود در جوامع روستایی را در تأسیس شهرهای کوچک جستجو می نماید. این شهرهای کوچک غالباً بر اساس اهداف خدمات روستایی بنا شده اند و کانون ها و اهرم هایی برای کنترل مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگ به شمار می روند.

در این ارتباط براساس ماده ۴ قانون تقسیمات کشوری، روستاهای مرکز بخش با هر مقدار جمعیت و همچنین نقاط بیش از ۱۰ هزار نفر جمعیت به عنوان شهر شناخته می شوند. در این راستا عدم شناخت توان شهرهای در حال تشکیل در ارائه منافع حاصل توسعه به روستاهای پیرامون مشکلات فراوانی را هم برای شهرهای جدید و هم برای روستاهای حوزه نفوذ آنها ایجاد نموده است. در حالیکه پیش از تصمیم گیری در رابطه با تبدیل مراکز بخش به شهربایستی توانایی این شهرها از جنبه های مختلف محیطی، اقتصادی و اجتماعی - جمعیتی مورد سنجش قرار گیرد. به همین دلیل این نوشتار کوششی است تا توانایی شهرهای کوچک تازه تأسیس شهرستان بابل را در خدمات رسانی به نواحی روستایی و در نهایت توسعه ناحیه ای (شهرستان بابل) مورد بررسی و آزمون قرار گیرد.

این پایان نامه در ۵ فصل تهیه و تدوین گردیده است. فصل اول چارچوب و اصول و کلیات تحقیق را مشخص می نماید. در فصل دوم به مبانی نظری تحقیق که شامل مفاهیم بنیادی، نظریات توسعه ناحیه ای، نقش شهرهای کوچک در توسعه ناحیه ای، دیدگاه های نظری در ارتباط با شهرهای کوچک، تجارب برنامه ریزی های توسعه ناحیه ای، پرداخته شده است. در فصل سوم، وضع موجود شهرستان بابل و شهرهای کوچک در راستای شناخت ویژگی های محیطی، اقتصادی، اجتماعی - جمعیتی و کالبدی مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم نحوه استقرار روستاها و شهرهای کوچک شهرستان بابل مورد توجه قرار می گیرد و در ادامه نیز نقش و جایگاه شهرهای کوچک در نظام خدمات رسانی از طریق تعیین حوزه نفوذ بهداشتی - درمانی، تجاری - بازرگانی، آموزشی و اداری - سیاسی تعیین و توسعه یافتگی شهرهای کوچک و همچنین روستاهای حوزه نفوذ شهرهای کوچک بررسی گردیده است. در نهایت جایگاه و نقش شهرهای کوچک در نظام ناحیه ای شهرستان بابل از طریق توانایی این شهرها در جذب جمعیت، توانایی و قابلیت اقتصادی شهرهای کوچک و همچنین میزان تعادل فضایی استقرار جمعیت از طریق مدل های ضریب کشش پذیری، ضریب مکانی و ضریب آنتروپی مورد آزمون قرار گرفته است. در ادامه نیز فصل پنجم با آزمون فرضیات، جمع بندی و نتیجه گیری از مطالب سازمان دهی می شود. از سوی دیگر راهکارهای اجرایی برای ایفای نقش عملکردی شهرهای کوچک ارائه گردیده است.

در اینجا برخود لازم میدانم از اساتید ارجمند جناب آقای دکتر طالبی استاد راهنما و جناب آقای دکتر علی اکبری استاد مشاور که با رهنمودهای خود بزرگترین همکاری را برای به سرانجام رساندن این پایان نامه داشته اند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.